DECRETUL ÎMPĂRATULUI IOSIF AL II-LEA, DIN 14 MARTIE 1787, PRIVITOR LA ÎNNOBILĂRILE BOIERILOR ȘI MAZILILOR DIN BUCOVINA*

ARCADIE M. BODALE

Das Allerhöchste Patent des Kaisers Josef des II. vom 14. März 1787 betreffend die Adelung der Bojaren und Masilen aus der Bukowina

(*Zusammenfassung*)*

Das Originalpatent des Kaisers Josef des II. befindet sich im Österreichischen Staatsarchiv Wien (Abteilung: Allgemeines Verwaltungsarchiv; Bestandsgruppe: Adelsarchiv; Bestand: Hofadelsakten). Es wurde in deutscher und rumänischer Sprache gedruckt, mit dem kaiserlichen Siegel abgestempelt und vom Kaiser und von anderen vier Hochbeamten (Leopold Graf von Kollowrat, Johann Rudolph Graf von Chotek, Johann Wenzel Graf von Ugarte und Alois Graf von Ugarte) unterschrieben. Die Tatsache, dass das Originalpatent auch in rumänischer Sprache geschrieben wurde, ist ein Beweis dafür, dass es besonders für die Bevölkerung der Bukowina verfasst wurde und dass diese Bevölkerung Rumänisch sprach. Weil im Landtag und in den kaiselichen Ämtern der Hauptstadt Galiziens die ofiziellen Sprachen Deutsch und Polnisch waren, wurde das Patent auch in diesen Sprachen verfasst und verbreitet. Sehr interessant ist der 7. Artikel des Patents, worin man bemerken kann, dass die österreichischen Gulden und die anderen (holländischen, türkischen oder polnischen) Münzen, die in den rumänischen Gebieten verwendet wurden, am Ende des 18. Jahrhunderts denselben Wert hatten.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, Josef der II., Adelung, Bojaren, Masilen, Gulden, Münzen.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXIII**, *1* (46), p. 253–266, Rădăuți–București, 2016

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

Arhivele Statului din Viena reprezintă o sursă extrem de bogată de informaţii pentru istoria românilor. Cu toate acestea, ele sunt, încă, insuficient valorificate de istoricii noştri. Între toate documentele, pe care această instituţie le păstrează, o pondere însemnată o au actele privitoare la istoria Bucovinei. Între aceste documente, se remarcă cele referitoare la organizarea administrativă, bisericească şi socială a acestei provincii, în cadrul Imperiului Habsburgic. Legat de acest ultim aspect, Direcţia Allgemeines Verwaltungsarchiv (Arhiva generală a administraţiei) păstrează mai multe cutii cu documente, referitoare la înnobilările stăpânilor de pământ din Bucovina. Cu excepţia titlului de baron, acordat lui Vasile Balş, în 1781, toate celelalte înnobilări au fost făcute în baza Decretului împăratului Iosif al II-lea, din 14 martie 1787.

Continuând politica de „unificare şi germanizare" începută de Maria Tereza, care recomandase folosirea limbii germane în şcoli şi în relaţiile clerului şi ale nobilimii cu Viena, Iosif al II-lea a introdus limba germană în şcoli, gimnazii, seminarii şi universităţi, iar în 1784 a dispus ca limba germană să devină unică şi obligatorie în administraţie, pentru toţi funcţionarii statului, care primeau grade şi titluri în funcţie de studiile şi examenele promovate[1]. În spiritul acestei politici de germanizare, în urma căreia mozaicul de popoare din imperiu trebuia să se transforme, treptat, într-un singur popor, Iosif al II-lea a ordonat ca toate legile şi patentele imperiale să fie difuzate exclusiv în limba germană, în toate provinciile şi regatele împărăţiei sale[2].

După împărţirea Poloniei şi încorporarea Galiţiei la Austria (1772), nobilimii poloneze i s-au recunoscut toate drepturile ei feudale, între care şi acela de a se aduna în Dietă sau Seim şi de a delibera asupra nevoilor ţării[3].

Odată cu alipirea Bucovinei la Galiţia (1786), împăratul Iosif al II-lea a încercat unificarea socială a acestor provincii, prin asimilarea boierilor şi mazililor moldoveni din Bucovina cu şleahta poloneză din Galiţia. Deşi s-a considerat că boierimea moldoveană a solicitat să fie încadrată în Seimul galiţian şi să i se echivaleze titlurile nobiliare cu cele din imperiu[4], această iniţiativă a aparţinut doar Curţii Imperiale. Astfel, Iosif al II-lea a convocat, la 22 septembrie 1786, o şedinţă

* Acest studiu a fost realizat în cadrul proiectului finanţat de Unitatea Executivă pentru Finanţarea Învăţământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării şi Inovării (UEFISCDI), proiect intitulat *Evoluţia preţurilor în Moldova între secolele al XV-lea şi al XVII-lea. Implicaţii economice, sociale şi politice* (*Price Evolution in Moldavia in the 15th – 17th centuries. Economic, Social, and Political Implications*) şi având numărul: PN-II-RU-PD-2012-3-0171.

[1] Mihai Iacobescu, *Din istoria Bucovinei*, vol. I, *De la administraţia militară la autonomia provincială (1774–1862)*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1993, p. 104.

[2] *Ibidem*.

[3] Mircea Pahomi, *Boieri şi mazili – nobili bucovineni*, în „Analele Bucovinei", anul IX, nr. 1 (18), [ianuarie–iunie] 2002, Rădăuţi–Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 69.

[4] *Ibidem*.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

a Cancelariei aulice, sub preşedinţia contelui Christian August von Seilern, prin care s-a hotărât, între altele, încadrarea boierimii bucovinene în rândul nobilimii galiţiene, pentru a putea participa la lucrările Seimului galiţian[5]. Această măsură ilustra politica iosefinistă de reformare, în sensul absolutismului luminat, a vieţii sociale din toate provinciile imperiului, aşa încât, prin uniformizare, centralizare, germanizare şi dominarea Bisericii de către Stat, să se realizeze coeziunea multinaţionalului Imperiu Habsburgic[6].

Ca atare, prin această dispoziţie, s-a încercat asimilarea boierilor români cu nobilimea poloneză[7] şi contopirea lor cu restul nobilimii din imperiu. În cadrul sistemului nobiliar din statul austriac, doar membrilor familiei imperiale le era rezervat titlul de arhiduce. Restul nobilimii era împărţit în trei clase distincte. Astfel, în prima clasă, intitulată „Fürstenstand", intrau purtătorii titlurilor de duce şi de prinţ[8]. Urma categoria „Herrenstand", sau nobilimea înaltă, care îngloba familiile cu titlurile de baron şi de conte[9]. În sfârşit, a treia clasă de nobili era denumită „Ritterstand" şi avea trei trepte deosebite, după cum urmează: 1) „Ritter von …" (cavaler de …); 2) „Edler von …" (nobil de …) şi 3) nobilimea străveche, fără titluri, numită „Uradelige", ai cărei membri aveau, înaintea numelui lor, numai particula simplă „von …" (de …)[10].

Potrivit Decretului imperial al lui Iosif al II-lea, nobilii Bucovinei erau împărţiţi în mari („starea domnească") şi mici. Astfel, denumirile de boieri şi mazili erau înlocuite cu titlurile de „Herr" (domn) şi „Ritter" (cavaler). Teoretic, în categoria nobililor mari („starea domnească") erau conţii („Grafen", grofii) şi baronii („Freyherrn"), iar această cinste putea fi dobândită de acele familii care puteau dovedi că ele sau strămunii lor au deţinut una dintre cele 12 boierii (dregătorii) mai mari ale Moldovei[11].

---

[5] Mihai Ştefan Ceauşu, *Bucovina Habsburgică de la anexare la Congresul de la Viena. Iosefinism şi postiosefinism (1774–1815)*, Iaşi, Fundaţia Academică „A. D. Xenopol", Editura Dosoftei, 1998, p. 133.

[6] *Ibidem.*

[7] Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, Ediţie şi studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Humanitas, Colecţia „Historia magistra vitae", 1991, p. 55.

[8] Traian Larionescu, *Familii vechi bucovinene*, în vol. Mihai-Bogdan Atanasiu, Mircea-Cristian Ghenghea (coordonatori), *Pro Bucovina. Repere istorice şi naţionale*, Biblioteca Naţională a României, Editura Mitropolit Iacov Putneanul, Bucureşti, 2010, p. 379 (republicare după „Arhiva Genealogică Română", Bucureşti, Tipografia Ministerului de Război, 1944).

[9] *Ibidem*; Mihai Iacobescu, *op. cit.*, vol. I, p. 263; Mircea Pahomi, *op. cit.*, p. 71.

[10] Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 379; Mihai Iacobescu, *op. cit.*, vol. I, p. 263; Mircea Pahomi, *op. cit.*, p. 71.

[11] Aceşti 12 mari boieri ai Moldovei erau: 1) mare logofăt, 2) mare vornic al Ţării de Jos, 3) mare vornic al Ţării de Sus, 4) hatman 5) mare postelnic, 6) mare spătar, 7) mare vistiernic,

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

Totuşi, la finalul veacului al XVIII-lea, nicio familie de bucovineni nu a fost admisă – conform dispoziţiilor decretului emis de Iosif al II-lea – în „Herrenstand”[12]. Astfel, pentru acordarea titlului de conte, împăratul a pus o condiţie imposibil de îndeplinit de către boierii rămaşi în Bucovina: obţinerea, din moşiile lor, aflate doar în interiorul hotarelor Imperiului Habsburgic („ce sint supt stăpânirea Împărăţii Austrii”), a unui venit anual de 3 000 de florini, o sumă enormă pentru acele vremuri[13]. Cum boierii pământeni nu aveau decât sate, în Bucovina şi Moldova, niciunul dintre dânşii nu putea aduna un venit de trei mii de lei doar din moşiile aflate în Bucovina. Acest lucru, cumulat cu faptul că o bună parte dintre marii boieri, care aveau moşii în Bucovina, s-a retras la Iaşi[14], iar cei care au rămas, din nepăsare sau din desconsiderare faţă de titlurile nobiliare străine, nu au solicitat să fie înscrişi în rândul conţilor şi baronilor, a făcut ca, la finalul veacului al XVIII-lea, numărul familiilor de bucovineni, care făceau parte din starea domnească, să fie nesemnificativ[15]. Astfel, în această perioadă, doar lui Vasile Balş (1781), episcopului Dosithei Herescu (1788) şi familiilor Capri (1791) şi Cârstea (1792)[16] li s-a acordat titlul de baron. Semnificativ este faptul că, în toată perioada în care Bucovina a fost stăpânită de Habsburgi, cu o singură excepţie, familiilor nobiliare din provincie nu li s-a conferit titlul de baron prin Decretul lui Iosif al II-lea, din 1787, ci doar prin înălţări la acest rang, de la statutul de „Ritterstand”[17]. În schimb, potrivit acestei patente imperiale, episcopului Bucovinei i se conferea calitatea de baron[18].

În virtutea aceleiaşi porunci imperiale, familiile care aspirau la statutul de conte (Graf), trebuiau să plătească o taxă, de care erau scutiţi, însă, cei care solicitau doar titlul de baron. Această scutire de taxă se acorda acestora din urmă numai dacă cereau ridicarea la cinstea de baron într-o perioadă de doi ani de la emiterea decretului, solicitările ulterioare urmând a fi taxate asemenea celor care ar fi pretins titlul de conte.

---

8) mare ban, 9) mare paharnic, 10) mare stolnic, 11) mare căminar şi 12) mare comis (vezi Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 388–389). Totuşi, rangurile acestor 12 mari boieri au variat de la o epocă la alta. Astfel, în 1664, în rangul al 11-lea era boieria de mare medelnicer, iar în rangul al 12-lea era cea de serdar (boieria de ban, în Moldova, nici nu era cunoscută). Mai târziu, în 1716, rangul al 12-lea era cel de mare clucer (având un rang mult mai mic decât căminarul). Prin urmare, la finalul secolului al XVIII-lea, era greu de stabilit dacă o anumită boierie a făcut parte, până atunci, din primele 12 ranguri (*ibidem*, p. 389).

[12] *Ibidem*, p. 388.

[13] Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 389.

[14] Ion Nistor, *op. cit.*, p. 53.

[15] Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 388.

[16] *Ibidem*, p. 388–389; Mihai Iacobescu, *op. cit.*, vol. I, p. 264; Mircea Pahomi, *op. cit.*, p. 71.

[17] Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 389.

[18] „Arhiereul Bucovinii este asemene cu arhiereii Galiţii, de starea domnească” (vezi *infra*).

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

În schimb, boierii pământeni din Bucovina (iar mai târziu, şi cei alogeni) se regăseau, îndeosebi, în cea de-a treia clasă de nobili („Ritterstand"). Aceştia erau asimilaţi cu nemeşii unguri şi puteau fi recunoscuţi după particula „von", ataşată numelui de familie. Cinstea de „Ritterstand" se acorda tuturor boierilor şi mazililor bucovineni, fără ca aceştia să trebuiască a o cere în prealabil, precum s-a acordat şi şleahtnicilor din Galiţia, prin Patenta imperială din 15 iunie 1775. Prin urmare, aceştia urmau să fie înscrişi, din oficiu, în Registrul de evidenţă al nobilimii („Condica" sau „Matricola Ţării"), numit în germană „Immatriculirung" şi cunoscut, astăzi, sub numele de *Bukowiner Majestetsbuch*. Pentru această înscriere, autorităţile imperiale ţineau seama dacă familiile respective erau desemnate, la acea vreme, cu rangul de boier, iar pentru mazili, ele au cerut autorităţilor de la Iaşi o situaţie cu numele acestora. Mazilii, care nu se regăseau în acest izvod, trebuiau să prezinte autorităţilor habsburgice dovezi că au deţinut acest rang.

Deşi, potrivit recensământului austriac, din 11 iulie 1780, în districtele Suceava şi Cernăuţi trăiau 82 de familii de mazili şi 67 de familii de ruptaşi[19], numărul înnobilărilor a fost destul de redus, aşa încât multe familii de români bucovineni n-au avut, în Austria, niciun titlu nobiliar[20].

Toţi boierii din Bucovina, care erau înscrişi în *Registrul de evidenţă al nobilimii* şi plăteau o contribuţie de 75 de lei, aveau voie să fie membri şi să ia cuvântul în Seimul Galiţiei, din Lemberg. Totuşi, pentru a beneficia de acest privilegiu, boierii trebuiau să-l ceară într-un timp de maximum şase luni de zile, din momentul emiterii Patentei imperiale.

Potrivit poruncii împăratului Iosif al II-lea, boierii care erau atât cetăţeni ai Austriei, cât şi ai Moldovei – aşa-numiţii „sudiţi mestecaţi" sau „sujets mixtes" – şi doreau să participe la lucrările Seimului, din Lemberg, trebuiau fie să locuiască minimum şase luni pe an în Bucovina, fie să plătească o contribuţie dublă faţă de ceilalţi boieri, respectiv 150 de lei pe an.

Decretul original al împăratului Iosif al II-lea se păstrează în Fondul documentar *Hofadelsakten*, aflat la Direcţia Allgemeines Verwaltungsarchiv, din cadrul Arhivelor Statului din Viena. Astfel, într-una dintre cutiile acestui fond, există un fascicul care cuprinde originalul bilingv, tipărit în germană şi română, cu semnătura lui Iosif al II-lea şi sigiliul imperial, timbrat cu timbru mobil, la care se mai adaugă contrasemnăturile a patru înalţi funcţionari imperiali: primul cancelar Leopold conte de Kollowrat, Johann Rudolph conte de Chotek, Johann Wenzel

[19] Österreichisches Staatsarchiv, Direcţia Allgemeines Verwaltungsarchiv; Colecţia de fonduri *Adelsarchiv*; Fondul *Hofadelsakten*; Subfondul *Hofadelsakten Akten*; Seria *Adelsgeneralien*; Karton nr. 597 – Galizien, Bukowina; Fasciculul *IV D1 Fas[zikel] 9 Generalia Bukowina*, f. 11–13.

[20] Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 388.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

conte de Ugarte şi Alois conte de Ugarte. Ceea ce dovedește că acest document este originalul decretului imperial este faptul că pe coperta mapei, în care el se păstrează, cineva a scris titlul: *Mutter Patent d[e]to 14/3 [1]787: Verfassung der Bukowina*.

În acelaşi fascicul mai există şi alte documente, între care patru copii germano-poloneze ale poruncii suveranului de la Viena, privitoare la înnobilările boierilor şi mazililor din Bucovina, în care semnătura împăratului şi numele a trei dintre dregătorii săi au fost reproduse, prin tipărire, iar locul peceţii a fost marcat printr-un cerc tipărit, în interiorul căruia sunt literele L.S.!

Faptul că documentul original a fost conceput în germană (limba oficială a imperiului) şi română, fiind semnat de împăratul Iosif al II-lea, arată că el era destinat doar populaţiei Bucovinei şi că aceasta vorbea româneşte. Foarte probabil, traducerea documentului german a fost realizată de un ardelean. Dovada o constituie faptul că, în textul românesc, se folosesc cuvinte din graiul ardelenesc (precum: *titluş*, *grof*, *nemeş*, *ungurie* sau *nemţie*) şi că acesta conţine pasaje, care fac referire la realităţile sociale din Transilvania („păcum să numeşte după ungurie: nemeş"). Ulterior, pentru nevoile Dietei din Lemberg şi ale instituţiilor imperiale din capitala Galiţiei – unde lucrările se desfăşurau doar în germană şi poloneză –, s-au tipărit mai multe exemplare ale acestei porunci, în cele două limbi.

Deşi Decretul imperial, din 14 martie 1787, a fost redactat şi tipărit în germană şi română, Ion Nistor[21] şi, mult mai târziu, Mircea Pahomi[22] credeau că acesta a fost compus în româneşte. Date fiind diferenţele dintre originalul existent în Arhivele din Viena şi textul editat de Ion Nistor, este foarte posibil ca acest istoric să fi văzut, în Arhivele din Cernăuţi, o copie românească a decretului, motiv pentru care a ajuns să creadă că acesta a fost redactat în limba română.

Deşi Mircea Pahomi a observat că între ediţia lui Traian Larionescu şi cea a lui Ion Nistor „există unele deosebiri de redactare, care, însă, nu schimbă conţinutul lui"[23], în lipsa documentului original, autorul nu a putut explica aceste deosebiri.

Având în vedere că varianta publicată de Traian Larionescu este lipsită de explicaţiile suplimentare existente în originalul germano-român – „sau, păcum să numeşte după ungurie: nemeş (adecă după nemţie: «Herrn» şi «Ritărştand»)" –, că acest editor lasă, în textul său, numeroase cuvinte germane, care fuseseră traduse în originalul bilingv germano-român („Herrn" şi „Herrenstand", în loc de „domn" şi „stare domniască"; „Ritterstand" pentru „fon"; „Landstand", în loc de „boier de ţară stăpân de moşie", ori „Landrecht" pentru „Judecătoria Ţării") şi că reproduce doar semnăturile tipărite în traducerea germană-poloneză, suntem încredinţaţi că

[21] Ion Nistor, *op. cit.*, p. 53.
[22] Mircea Pahomi, *op. cit.*, p. 69.
[23] *Ibidem*.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

acesta a văzut doar un exemplar tipărit, în limbile germană şi poloneză, şi că a realizat o traducere a textului german. Un alt argument în acest sens îl constituie faptul că, în ediţia lui Larionescu, începutul de la punctul 7 („Fiecare «Landstand» înmatricolat, care plăteşte o contribuţie de 75 [de] florini, are dreptul să obţie un loc şi să voteze în Dietă") este simpla tălmăcire a textului german („Jeder immatrikulirte Landstand, welcher 75 Gulden Kontribution entrichtet, hat das Recht, dem Landtage mit Sitz und Stimme beizuwohnen"), căci varianta românească a poruncii împăratului spune: „Fieştecare boier de ţară stăpân de moşie, care este scris la Condica, adecă Matric[o]l[a] Ţări[i] şi plăteşte 75 [de] lei contribuţie, are voie a şide şi a cuvânta la Adunarea (adecă Se[i]mul) Ţări[i]".

Dat fiind faptul că Decretul imperial, din 14 martie 1787, a fost conceput în germană şi română şi tradus în poloneză, iar ediţiile anterioare sunt doar în limba română, se impune o reeditare a acestuia în toate cele trei limbi, în care decretul a fost redactat. Apoi, formele în care porunca împăratului Iosif al II-lea a fost editată anterior, sunt inferioare, din punct de vedere arhivistic, documentelor originale, păstrate în Arhivele din Viena. Astfel, în ediţia sa, Ion Nistor a modernizat limba actului şi a omis contrasemnăturile înalţilor funcţionari imperiali, iar Mircea Pahomi a republicat – cu puţine modificări – această variantă. În schimb, din traducerea lui Traian Larionescu lipsesc explicaţiile suplimentare, aflate în textul original româno-german, şi semnătura lui Johann Wenzel Graf von Ugarte, iar limbajul actului este tot unul modern.

În sfârşit, trebuie să remarcăm faptul că punctul al şaptelea din această poruncă – prin faptul că a fost conceput şi tradus, în aceeaşi vreme, în germană, română şi poloneză – este extrem de important, din punct de vedere economic, căci arată că, la finalul veacului al XVIII-lea, guldenii austrieci, leii (talerii olandezi şi piaştrii sau guruşii otomani), care circulau în Ţările Române, şi zloţii polonezi erau monede egale ca valoare.

Allerhöchstes Patent
vom 14. März 1787[24]

A

Ad 140 ex Februario [1]787
Mutter Patent d[e]to 14/3 [1]787: Verfassung der Bukowina

[24] Note făcute pe coperta mapei, în care se află toate documentele.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina[25]

Ad 140 Febr[uario] 1787
14. März [1]787, Galizien
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina[26]

„Wir Joseph der Zweyte, von Gottes Gnaden erwählter römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, König in Germanien, Hungarn, Böhmen, Galizien und Lodomerien, Erzherzog zu Oesterreich, Herzog zu Burgund, und zu Lothringen u[nd] a[ndere][27].

Um den Endzweck, welchen Wir bei Einverleibung der Bukowina mit Galizien im Gesichte hatten, desto sicherer zu erreichen, und beyde Länder unter sich desto mehr zu vereinigen, finden Wir zuträglich, auch dem Adel der Bukowina eine mit dem galizischen gleichförmige Gestalt zu geben.

In welcher Absicht Folgendes festsetzen:

§ 1

Es haben künftig die Titel Bojar, Masil, un[d] s[o] w[eiter] ganz aufzuhören, und wird der sämmtliche Adel der Bukowina in Herrn und Ritterstand eingetheilet werden.

§ 2

Der Herrnstand begreift unter sich Grafen, und Freyherrnstand, den alle Familien erhalten, welche in der Moldau eines der 12 großen Landesämter bekleidet zu haben, und 3.000 fl. jährliche Einkünfte aus den k. k. Staaten ausweisen.

Für den Grafenstand haben diese Familien die ganze, für den Freyherrnstand keine Taxe zu entrichten.

§ 3

[25] Note făcute pe coperta mapei, în care se află documentul în germană şi română.
[26] Note făcute pe documentul în germană şi română.
[27] „Noi, Iosif al doilea, din mila lui Dumnezeu, ales împărat roman, măritor în toate timpurile al Imperiului, rege în Germania, Ungaria, Boemia, Galiţia şi Lodomeria, arhiduce de Austria, duce de Burgundia şi Lotharingia şi celelalte”.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

Die taxfreye Erhebung in den Freyherrnstand ist binnen 2 Jahren anzusuchen. Nach Verlauf dieser Zeit kann derselbe nur gegen Entrichtung der ganzen Taxe erhalten werden.

§ 4

Der Bischof der Bukowina gehört, wie die galizichen Bischöfe, zu dem Herrnstande.

§ 5

Der Ritterstand mit dem Rechte zur Immatrikulirung wird allen Bojaren und Masilen, ohne denselben ansuchen zu müssen, hiemit eben so, wie den polnischen Edelleuten durch das Patent vom 13. Junius 1775 zugestanden.

§ 6

Als Bojaren werden alle diejenigen angesehen, welche diesen Titel gegenwärtig führen, als Masilen aber nur diejenigen anerkennet, welche in dem von der Moldau mitgetheilten Verzeichnisse enthalten sind. Diejenigen, welche in diesem Verzeichnisse nicht stehen, und diesen Rang anzusprechen sich berechtigt halten, haben ihre Beweise aus unverwerflichen Urkunden zu führen und wenigstens darzuthun, daß ihnen der Titel eines Masilen in Rechtsstreitigkeiten, oder bei einem andern öffentlichen Vorfalle beigeleget worden.

§ 7

Jeder immatrikulirte Landstand, welcher 75 Gulden Kontribution entrichtet, hat das Recht, dem Landtage mit Sitz und Stimme beizuwohnen. Um sich hiezu zu erklären, wird eine Frist von 6 Monaten bewilliget.

§ 8

Die sogenannten sujets mixtes, welche ihr Recht, dem Landtage beizuwohnen, darthun, und dieses Rechts geniessen wollen, haben jährlich entweder durch 6 volle Monate im Lande zu wohnen, oder die Kontribution doppelt zu entrichten.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

§ 9

Den Ruptaschen endlich wird die Besitzfähigkeit sowohl in Ansehen ihrer vorigen Güter als neuer Erwerbungen zugestanden.

Die Obrigkeit der Ruptaschen ist bei Realklagen über landtäfliche Güter das Landrecht, in allen übrigen Personal und Realklagen aber das Ortsgericht.

Gegeben in unserer Haupt- und Residenzstadt Wien den 14ten Tag des Monats März im siebenzehnhundert sieben und achtzigsten, unserer Reiche der römischen im drey und zwanzigsten, und der erbländischen im siebenten Jahre.

B

Noi, Iosif al doilea, din mila lui Dumnezeu ales împărat roman, măritor în toate timpurile al Imperiului, rege în Germania, Ungaria, Boemia, Galiţia şi Lodomeria, arhiduce de Austria, duce de Burgundia şi Lotharingia şi celelalte[28].

Ca mai adevărat să agiungem scoposu [pe] care l-am avut la înpreunarea Bucovini[i] cu Galiţia şi amindoaî ţări[le] cu atâta mai mult a le uni, am aflat a fi cu cuviinţă, pă boieri[i] şi mazili[i] Bucovini[i] a-i pune la asemen[ea] stare cu cei de Galiţia.

Pentru aceaia, hotărâm mai gios scrisele:

Stih 1

Titluşirile, adecă numirile: boier, mazil i proci de acmo înainte de totul să lipsască şi toată boieria şi mazilia de Bucovina să înparte în stare domniască şi fon sau, păcum să numeşte după ungurie, nemeş (adecă după nemţie Her[r]n[29] şi Ritărştand[30]).

Stih 2

Starea domnească cuprinde în sine păstarea grofilor, adecă conte, şi a baronilor, care cinste toate acele familii dobândesc, cari vor dovedi că au avut vro boerie din cele 12 bo[i]erii mai mari a Moldovii şi trag vinit de trii mii lei din moşii ce sint supt stăpânirea Împărăţii Austrii.

Pentru cinste[a] de graf, adecă conte, vor avea familiile a plăti taxa deplin, iară pentru baronie nemica.

[28] Intitulaţia a fost scrisă doar în limba germană.
[29] Corect: „Herren”.
[30] Corect: „Ritterstand”.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

Stih 3

Rădicarea la cinste[a] baronească fără de taxă au a cere în vreme de 2 ani, iară după trecere[a] vremii aceştia nu să poate cu alt chip câştiga, fără numai înplinind taxa deplin.

Stih 4

Arhiereul Bucovini[i] este asemene cu arhierei[i] Galiţii, de starea domnească.

Stih 5

Starea cinstii fon (adecă Ritărştand), cu voia a să scrie la Condica (adecă Immatriculirung) aleselor neamuri, să dă prin aceasta tuturor boierilor şi mazililor, fără a trebui a o cere, păcum s-au dat şl[e]ahtnicilor de Ţara Leşască, prin patentul din anul 1775 iunie 15.

Stih 6

Ca nişte boieri numai aceia să vor ţine în samă, cari acmo au această numire (adecă tituluş), iară mazili să vor socoti numai aceia cari sint cuprinşi în izvodu' ce s-au trimes de la Moldova. Aceia cari nu sint însămnaţi la acest izvod şi socotesc a ave[a] dreptate a cere cinstea aceasta, au a arăta temelnice dovezi şi cât mai puţin a dovedi cum că li s-au dat numire (adecă tituluş) de mazil la giudecăţi sau la altă întâmplare de obşte.

Stih 7

Fieştecare boier de ţară stăpân de moşie, care este scris la Condica, adecă Matric[o]l[a] Ţări[i] şi plăteşte 75 lei contribuţie, are voie a şide şi a cuvânta la Adunarea (adecă Se[i]mul) Ţări[i]. Ca să ceară cineva aceasta, să pune vede de 6 luni de zile.

Stih 8

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

Acei ce să numesc sudiţi mestecaţi şi vreu să dovedească privileghia lor, ce au a şede la Adunarea, adecă Se[i]mul Ţări[i], şi vreu să aibă privileghi[u]l acesta, uni[i] ca ceia au a şide în ţară sau deplin şasă luni sau a plăti contribuţia îndoit.

Stih 9

Ruptaşilor să dă voie a stăpâni moşiile sale ce le-au avut până acmo, cum şi acele moşii care de acmo înainte li-ar câştiga.

Ruptaşi[i] pentru pricini de moşii care sint scrise la Condica Giudecătorii Ţări[i] să fie traşi la giudecata ţări(i), iară pentru alte averi şi pricini depreună la giudecata locului.

S-au dat în mai mare şi la a noastre ce[a] de şedere cetate Vienna, la anul una mie şapte sute optuzeci şi şapte, martie 14, la anii stăpânirii noastre [celei][31] râmleneşti douăzeci şi [trei][32], iară a altor moştenito[ari ţări la][33] al şaptele[a] an.

Joseph [m.p.]

Leopoldus Comtes à Kollowrat, Reg[is] Boh[ix] Sup[rem]us & A.A. pr[i]mus Cancellar[ius][34] [m.p.][35]

Johann R[udolph][36] Graf Chotek [m.p.][37]

Johann Wenzel Graf von Ugarte [m.p.][38]

Ad Mandatum Sac. Cael.
Regiae Majestatis proprium
Alöysius Graf von Ugarte [m.p.][39]

[31] Acoperit de sigiliul timbrat.
[32] Acoperit de sigiliul timbrat.
[33] Acoperit de sigiliul timbrat.
[34] Acoperit de sigiliul timbrat.
[35] Lipseşte din variantele publicate de Ion Nistor şi Mircea Pahomi!
[36] Acoperit de sigiliul timbrat.
[37] Lipseşte din variantele publicate de Ion Nistor şi Mircea Pahomi!
[38] Lipseşte din variantele publicate de Traian Larionescu, Ion Nistor şi Mircea Pahomi. Numele lui Johann Wenzel Graf von Ugarte nu se regăseşte în varianta tipărită în germană şi poloneză.
[39] Lipseşte din variantele publicate de Ion Nistor şi Mircea Pahomi.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

C

Ministerium des Innern
Faszikel: IV D1 Fas[zikel] 9 Generalia Bukowina
Patent d[e]to 14/3 1787 Organisi[e]rung der verschiedenen Akten des Adels in der Bukowina
4 Stück

Patent 14/3 [1]787 Adelsorganisi[e]rung in der Bukowina
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina[40].

Einziges Exemplar
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina
IV DI Galiz[ien] Adel in que[stion]
Bukowiner Adels Patent v[om] 14/3 [1]787.
K.K. Hochkanzler[41].

Regulierung des Bukowiner Adels
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina
IV D1 Gal[izien] Adel *in genere*
Bukowiner Adel[42].

Patent vom 14. März 1787 Reguli[e]rung des Adels-Verhältnisses in der Bukowina.
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina
IV D1 Gal[izien] Adel *in genere*
Regulierung des Bukowiner Adels[43].

Adel in der Bukowina, den 14. März [1]787
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina
Letztes Exemplar[44].

[40] Note făcute pe coperţile mapei, ce cuprinde documentele scrise în germană şi poloneză.
[41] Note făcute pe primul document, scris în germană şi poloneză.
[42] Note făcute pe al doilea document, scris în germană şi poloneză.
[43] Note făcute pe al treilea document, scris în germană şi poloneză.
[44] Note făcute pe al patrulea document, scris în germană şi poloneză.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

Dla[45] osiągnienia tym bespieczniey celu, ktory sobie w inkorporacyi Bukowiny z Galicyą, y w tym scisleyszym obydwoch tych Kraiów między sobą złączeniu założyliśmy, przyzwoitą rzeczą być sądziemy, żebyśmy szlachcie Bukowińskiey podobną do Galicyiskiey postać dali.

W tym zamiarze nastepuiące przepisy ustanawiamy:

§ 1

Tytuły Boiar, Masil, y t. p. napotym zupełnie ustać maią, y cała Szlachta Bukowińska na Stan Panow y Rycerzow podzieloną będzie.

§ 2

Stan Panow zawiera w sobie Stan Hrabiów y Baronow, te dostoieństwa wszystkie owe Familie otrzymaią, które dowiodą, iź w Moldawii iaki z 12 wielkich Kraiowych urzędow piastowały, y że 3.000 Zł. Ryn. rocznych dochodów z C.K. Państw maią.

Teź Familie za Stan Hrabiow całą taxę, a za Stan Baronow żadney taxy, nie zapłacą.

§ 3

O wyniesienie na Stan Baronow od taxy wolne w przeciągu 2 lat prosić należy. Po upłynionym zaś tym czasie toź wyniesienie iedynie tylko za zapłaceniem całey taxy dostąpione być może.

§ 4

Biskup Bukowiński należy do Stanu Panow tak, iak y Biskupi Galicyiscy.

§ 5

Stan Rycerski z Prawem Immatrikulacyi wszystkim Boiarom y Masilóm bez prosizenia o to rownież tak, iak y polskiey Szlachcie przez Uniwersał pod 13tym Czerwca 1775 ninieyszemi pozwala się.

§ 6

[45] Documentul este în germană şi poloneză, însă nu am redat încă o dată textul german, deoarece este identic cu cel din documentul scris în germană şi română.

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

Za Boiarow wszyscy owi poczytani będą, ktorzy tego tytułu teraz używaia, za Masilow zaś tylko owi uznani będą, ktorzy w Regestrze od Moldawii udzielonym zawieraią się.

Owi, którzy w tym Regestrze nie są wyraźeni, a o tę godność domagać się sądziliby mieć prawo swe dowody z nieodrzutnych dokumentow przywieść, lub przynaymniey to okazać powinni, iź im tytuł Masila w sporach sądowych, lub w inney iakiey publiczney wydarzoney okoliczności dawany bywał.

§ 7

Każdy inmatrykulowany Pan Stanowy, który 75 Zł(oty) Ryn. podatku płaci, na seymie z głosem, y siedzeniem być obecnym prawo ma. Do oswiadczenia się w tey mierze przeciag czasu 6 Miesięcy pozwala się.

§ 8

Dwoykraiowi obywatele sujets mixtes zwani, którzy prawa swego względem bywania na seymie dowioda, y tego prawa używać chcą, albo przez całe 6 Mięsięcy w Kraiu mięszkać, lub podatek w dwoynasob płacić maią.

§ 9

Nakoniec Rubtaszom zdolność do posiadania tak ich przeszłych dóbr, iako też do nabycia nowych pozwala się.

Zwierzcbnościa Ruptaszow iest co do zaskarzeń realnych względem dobr intabulowanych Sąd Szlacbecki, we wszystkich zaś innych osobistych y realnych skargach Sąd mieyscowy.

Dan w naszym Stołecznym y Rezydencyonalnym Miescie Wiedniu dnia i4Miesiąca Marca, Tysiąc siedemset osiemdziesiątego siodmego, Państw naszych Rzymskiego w dwodziestym drugim, a dziedzicznokraiowych w siodmym Roku.

Joseph

Leopoldus Comtes à Kollowrat, Reg^{is} Boh^{ix} Sup[rem]us & A.A. pr[i]mus Canc[elar]ius

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)

Johann Rudolph Graf Chotek

Ad Mandatum Sac. Cael.
Regiae Majestatis proprium
Alöysius Graf von Ugarte

Sursa: Österreichisches Staatsarchiv, Direcţia (Abteilung) Allgemeines Verwaltungsarchiv**;** Colecţia de fonduri (Bestandsgruppe): *Adelsarchiv*; Fondul (Bestand): *Hofadelsakten*; Subfondul (Teilbestand): *Hofadelsakten Akten*; serie (*Serie*): Adelsgeneralien; Karton nr. 597 – Galizien, Bukowina; Fascicul (*Faszikel*): *IV D1 Fas[zikel] 9 Generalia Bukowina,* f. 50–70, originale tipărite bilingv: german-român şi german-polonez, c. neagră, difolio; originalul tipărit în germană şi română este semnat de împăratul Iosif al II-lea şi de înalţii funcţionari ai Imperiului Habsburgic şi are sigiliu timbrat cu timbru mobil; în câmpul sigilar, acvila bicefală; pe tipăriturile în germană şi poloneză, numele împăratului şi numele a trei dintre funcţionarii săi sunt reproduse doar prin tipărire.

Ediţii consultate: Traian Larionescu, *Familii vechi bucovinene*, în vol. Mihai-Bogdan Atanasiu, Mircea-Cristian Ghenghea (coordonatori), *Pro Bucovina. Repere istorice şi naţionale*, Biblioteca Naţională a României, Editura Mitropolit Iacov Putneanul, Bucureşti, 2010, p. 377–379 (republicare după Traian Larionescu, *Familii vechi bucovinene*, în „Arhiva Genealogică Română", Bucureşti, Tipografia Ministerului de Război, 1944, p. 1–3) (traducere românească după textul german); Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, Ediţie şi studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Humanitas, Colecţia „Historia magistra vitae", 1991, p. 53–55 (varianta românească, cu limbaj modernizat); Mircea Pahomi, *Boieri şi mazili - nobili bucovineni*, în „Analele Bucovinei", anul IX, nr. 1 (18), [ianuarie–iunie] 2002, Rădăuţi–Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 70–71 (reeditare a variantei publicată de I. Nistor, cu unele completări după Traian Larionescu).

BDD-A32811 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:51 UTC)